

2014. gada putns – pupuķis

Pupuķis *Upupa epops*.

Foto: S. Bērziņa / selgasfoto.lv

Vairākums žurnāla "Putni dabā" lasītāju ar šā gada putnu nebūs jāiepazīstina. Ruslans Matrozis savā ornitoloģijas vēstures apskatā "Putni dabā" 2013/1 numurā (Matrozis 2013) atzīmē, ka pupuķu pētījumi Latvijā uzsākti 2003. gadā, un šo gadu laikā esmu samērā regulāri centies LOB biedriem ziņot par notiekošo. Ja līdz šim neesat bijis cītīgs "Putni dabā" lasītājs, ziniet – pupuķis ir par kovārni mazāks zilvārņveidīgo kārtas putns un, kā jau kārtai piedien, – viens no krāšņākajiem Latvijas putniem. Pupuķis ir rūsganbrūns ar melnbalti svītrotiem spārniem un asti, bet tā galvenā rota ir izplešams cekuls no rūsganām spalvām ar melniem galiem. Latvijā pupuķis ir reti sastopams, jo Latvija ir uz šīs sugas izplatības areāla ziemeļu robežas. Iecienīta pupuķu dzīvesvieta ir dārzi, un lielākā skaitā tas sastopams Rīgas apkārtnē – Jūrmalā, Baložos, Saulkrastos un citās apdzīvotās vietās.

Kāpēc tieši šogad pupuķis iecelts gada putna godā? LOB padomes izvēle šoreiz, atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, nebalstījās uz kādu dabas aizsardzības problēmu, ko mēs vēlētos aktualizēt, bet gan uz to, ka virkne pupuķim veltītu pasākumu šogad notiktu šā vai tā, tāpēc šogad "Gada putna" akcija pārmaiņas pēc notiks uz pozitīvas nots.

Šogad ceram iegūt rezultātus pētījumam, kas pagājušajā gadā tika uzsākts pēc Šveices Ornitoloģijas institūta ierosinājuma. Ādažu poligonā un Garkalnes un Baložu apkārtnē pērn tika noķerti un ar ģeolokatoriem aprīkoti 19 pupuķi. Izmantojot šīs ierīces, var noskaidrot putnu migrācijas ceļus un ziemošanas vietas, bet, lai informāciju iegūtu, putni ir vēlreiz jānoķer un ģeolokatori jānoņem (vairāk par ģeolokatoru izmantošanu lasiet nākamajā "Putni dabā" numurā). Šogad mēģināsim pagājušajā gadā aprīkotos putnus dabūt rokā un ierīces atgūt. Tā kā šis pētījums tiek veikts vairākās Eiropas valstīs un tiek ievākta arī putnu DNS, ir cerība iegūt informāciju par migrācijas ceļu atšķirībām starp dažādām pupuķu populācijām un šo atšķirību saistību ar iedzimtību.

Turpināsies arī 2006. gadā iesāktie pētījumi Ādažu poligonā, kur izvietoti būri pupuķu ligzdošanai (par šiem pētījumiem lasiet "Putni dabā" 2012/1–2 numurā – Ķerus 2012), taču šogad tie ir ieguvuši jaunu elpu, jo ar Aizsardzības ministrijas atbalstu būtiski palielināts pupuķu būru skaits. Tas darīts, lai kompensētu ēku drupas, kurās līdz šim ligzdoja daļa Ādažu poligona pupuķu, bet kuras paredzēts novākt.

Turpat Ādažu poligonā šogad Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs sāks īstenot Eiropas Savienības LIFE+ programmas projektu "Īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzības statusa uzlabošana *Natura 2000* teritorijā "Ādaži"", un LOB ir viens no partneriem šajā projektā. Lai gan pupuķis nav viena no šā projekta mērķa sugām, tas noteikti iegūs no projektā veicamajiem biotopu apsekošanas pasākumiem, turklāt pupuķis šogad būs galvenais varonis projekta atvērto durvju dienu pasākumā.

Protams, kā katru gadu, aicinām iesaistīties sabiedrību, ziņojot par gada putna novērojumiem. Pirms 10 gadiem iedzīvotāju novērojumi deva būtisku papildinājumu informācijā par pupuķa izplatību Latvijā, vācot datus otrajam Latvijas ligzdojošo putnu atlantam. Tagad sāks darbs pie otrā Eiropas ligzdojošo putnu atlanta, un iedzīvotāju palīdzība atkal būs īpaši noderīga. Par pupuķu novērojumiem vislabāk ziņot portālā www.dabasdati.lv, taču ziņas var sūtīt arī pa e-pastu: viesturs@lob.lv vai pastu: LOB, A.k. 105, Rīga, LV-1046.

Esam paredzējuši rīkot arī pupuķu zīmējumu konkursu bērniem un fotokonkursu pieaugušajiem, bet plašāku informāciju par šiem pasākumiem sniegsim gada gaitā. Taču pašlaik gaidām pupuķus atgriežamies – aprīļa sākumā tiem jābūt šeit!

VIESTURS ĶERUS,
viesturs@lob.lv

Literatūra

Ķerus V. 2012. Dzīve zem lodēm.
Putni dabā 2012/1–2: 12–16.

Matrozis R. 2013. Latvijas ornitoloģijas nozīmīgi notikumi un jubilejas 2013. gadā. *Putni dabā* 2013/1: 27–31.

Summary

Bird of the Year 2014 – Hoopoe
/Viesturs Ķerus/

LOB has chosen Hoopoe for the Bird of the Year 2014. During this year we will try to find out the migration routes of our Hoopoes, expand the studies of breeding in the military training area "Ādaži" and ask public to inform us about sightings of Hoopoes and nests found.